

Gezginci Arıcılık Faaliyetlerinin Sorun Alanlarının İncelenmesi: Antalya İli Örneği

Examining the Problem Areas of Wandering Beekeeping Activities: A Case of Antalya Province

Muammer Özgür KÜÇÜKTEKİN¹ Makbule Nisa MENCET YELBOĞA²

¹ Kepez İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ANTALYA/TÜRKİYE

² Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, ANTALYA/TÜRKİYE

¹ <https://orcid.org/0000-0002-9725-3244>

² <https://orcid.org/0000-0002-4692-9232>

*Corresponding author (Sorumlu yazar): nmencet@akdeniz.edu.tr

Özet

Makale Bilgi:

Yazar(lar):

Muammer Özgür KÜÇÜKTEKİN

Makbule Nisa MENCET

YELBOĞA

Geliş Tarihi: 12/10/2022

Kabul Tarihi: 01/11/2022

Anahtar Kelimeler:

Gezginci arıcılık,

Bombus arıcılığı,

Destekleme ödemeleri,

Antalya

Türkiye yaklaşık 7 milyondan fazla koloni varlığı ve 100 bin ton/yıl civarında bal üretimiyle günümüzde de çok önemli bir arıcılık ülkesidir. Arıcılık doğa ve çevreye zarar vermeden yapılabilen ender tarımsal faaliyetlerden birisidir. Bu yönüyle arıcılık geleceğin en önemli sürdürülebilir tarım faaliyetlerinden birisi olarak öne çıkmaktadır. Antalya ili, mevsimsel özellikleri, ılıman geçen kış mevsimi ve ilkbahardaki zengin florası ile arıcılığın geliştirilmesi açısından oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. Antalya ilinde arıcılık faaliyetlerinin büyük çoğunluğu gezginci veya gezer arıcılık olarak yapılmaktadır. Gezginci arıcılık; yılın belirli mevsimsel dönemlerinde baharı, yazı veya kışı geçirmek amacıyla ülke çapında çeşitli iklim bölgelerine kovanların taşınması, üretim faaliyetlerinin sürdürülmesi, dönemsel hazırlıklarının başlatılması veya tamamlanması faaliyetlerini kapsar. Antalya ili daha çok arıcıların kışı geçirmek için tercih ettiği bir bölge olarak göze çarpmaktadır. Bu çalışmada, aktif olarak sabit ve gezginci veya göçer şekilde sürdürülen arıcılık faaliyetlerinin karşılaştığı engeller, zorluklar araştırılarak bu kapsamda Tarım ve Orman Bakanlığının ve diğer kurumların Türkiye’de arıcılık faaliyetlerine verdiği destekleme ödemelerinin arıcılığın sürdürülebilirliğine ve ekonomik gelişimine katkısı değerlendirilmiştir. Belirtilen amaçlarla, Antalya İli Arı Yetiştiricileri Birliği (AYBİR), Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlüğü ve İlçe Müdürlüklerinden alınan arıcılık ve bombus arıcılığı destekleme icmal listeleri incelenmiş, kurumlarda görev alan yetkililerle ve bölgedeki arıcılarla görüşülerek gezginci arıcılığın durumu ve desteklemelerin etkileri incelenmiştir.

Article Info:

Author(s):

Muammer Özgür KÜÇÜKTEKİN

Makbule Nisa MENCET

YELBOĞA

Received: 12/10/2022

Accepted: 01/11/2022

Keywords:

Wandering beekeeping,

Bumble beekeeping,

Support payments,

Antalya

Abstract

Today, Turkey is a very important beekeeping country with its colony existence of more than 7 million and honey production around 100 thousand tons/year. Beekeeping is one of the rare agricultural activities that can be done without harming nature and the environment. In this respect, beekeeping stands out as one of the most important sustainable agricultural activities of the future. Antalya province has a very important potential for the development of beekeeping with its seasonal characteristics, mild winter season and rich flora in spring. The majority of beekeeping activities in the province of Antalya are carried out as wandering or mobile beekeeping. Wandering beekeeping covers the activities of transporting hives to various climatic regions throughout the country, maintaining production activities, initiating or completing seasonal preparations in order to spend the spring, summer or winter in certain seasonal periods of the year. The province of Antalya stands out as a region mostly preferred by beekeepers to spend the winter. In this study, the obstacles and difficulties faced by beekeeping activities, which are actively carried out in a fixed and mobile or nomadic way, were investigated and in this context, the contribution of the support payments given by the Ministry of Agriculture and Forestry and other institutions to beekeeping activities in Turkey to the sustainability and economic development of beekeeping was evaluated. For the stated purposes, the beekeeping and bumble beekeeping support summary lists obtained from the Antalya Provincial Beekeepers Association (AYBİR), the Provincial Directorate of the Ministry of Agriculture and Forestry and the District Directorates were examined, the situation of wandering beekeeping and the effects of the supports were examined by interviewing the officials working in the institutions and beekeepers in the region.

1. Giriş

Bal arısı (*Apis mellifera* L.), dünyada en yaygın yetiştirilen ve hem ekonomik hem de ekolojik bakımdan çok önemli bir böcek türüdür (Gürel, 2022). Tarihin derinliklerinden günümüze ulaşan balarısı, gerek yaşamı ve gerekse oluşturduğu değerli ürünler ile insanların ilgisini çekmiştir (Kumova vd., 2022). İnsanlığın arı ile ilişkisi eski çağlardan beridir var olmuştur. Arılardan elde edilen ürünlerin gıda, ilaç olarak kullanılmaya başlanmasıyla önemli bir tarımsal faaliyet olarak insanlığın tarihinde yer almıştır. Ayrıca arıların polinasyonda oynadıkları önemli rolün, günümüzde örtü altı ünitelerinde polinasyonun sağlanması amacı bombus arılarının kullanılmaya başlanması ile yeni bir sayfa açmıştır. Gerçek arıcılık, insanların ağaç kovukları içinde yuvalanan arıları öldürmeden bir miktar bal almaları ve bir miktar balı da arılara bırakmaları ile başlamıştır. Arıların gen merkezi Orta-Doğu ülkeleri olduğundan arıcılığın ortaya çıkması bu ülkelerde olmuştur. Bununla birlikte M.Ö. 1300 yıllarına ait olduğu sanılan ve Hititler Devrinden kalma Boğazköy'deki taş yazıtlarda arılardan bahsedilmesi arıcılığın Anadolu'da da çok eski tarihlere dayandığını göstermektedir (Öztürk

2001). Türkiye'de arıcılığın tarihinin bu denli köklü ve güçlü olmasının en önemli nedeni olarak biyoçeşitliliğin zengin olması belirtilmektedir

Dünyada, 2020 FAO verilerine göre toplam 1770119 ton bal üretilmektedir. Ülkelere göre sıralama yapıldığında ilk dört ülke Çin, Türkiye, İran ve Arjantin'dir. Dünyada lider konumda olan Çin, toplam dünya bal üretiminin %29,6'lık kısmını karşılamaktadır. Kovan sayılarında ise %14'lük payı ile lider konumda olan Hindistan bal veriminin düşük olması sebebi ile bal üretiminde dünyada sekizinci sırada yer almaktadır (FAO, 2021). Dünya ticaretinde en fazla bal ithalat ülkeler sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, İspanya, Bulgaristan ve İsrail'dir (Trademap, 2022).

Dünyada kovan başına verim yaklaşık olarak 20,7 kg olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin bal verimi 14,0 kg. 2020 yılı bal üretiminde Doğu Karadeniz 23 bin 377 ton üretim miktarı ile lider konumda yer almış olup, 2020 yılında Türkiye balının %22,5'lik kısmını tek başına üretmiştir. 19 bin 973 ton üretim ile Akdeniz Bölgesi %19,2'lik payı ile ikinci sırada, 13 bin 996 ton üretim ile Ege Bölgesi ise %13,4'lük payı ile üçüncü sırada yer almıştır

(TEPGE, 2021). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye'de bal üretimi 2021 yılında 96.344 ton olarak gerçekleşti. Verilere göre, Türkiye'de arıcılık yapan işletme sayısı bir önceki yıla göre yüzde 7,87 oranında artarak 89.361 adet olmuştur.

Arı yetiştiriciliği Antalya'nın tüm ilçelerinde yaygın olarak yapılmaktadır. Antalya ili koloni sayısı ve bal üretimi bakımından Türkiye'deki ilk 10 il içinde yer almaktadır. Yıllara göre değişmekle birlikte Antalya ilinde yerleşik olarak yaklaşık 2500 arı yetiştiricisi ve bu arıcılara ait 200–250 bin civarında arı kolonisi bulunmakta ve yıllık yaklaşık 3000 ton bal üretilmektedir.

Çalışmanın amacı, Antalya ilinde arıcılık faaliyetlerinin tanımlanması, gezginci arıcılığının ekonomik yönü ve arıcıların kışlatma için Antalya ilinin tercih nedenleri arıcılarla görüşülerek ortaya konmaya çalışılmıştır.

2. Materyal ve Metod

Çalışmada; Antalya ili Arı Yetiştiricileri Birliği (AYBİR) verilerinden, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden, Serik, Manavgat, Korkuteli Bal Üretici Birlikleri başkanlarıyla yapılan görüşmelerden, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne konaklama için başvuran gezginci arıcılarla yapılan yapılandırılmış anketlerle yapılmış görüşmelerden, Antalya Orman Bölge Müdürlüğü ve Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü verilerinden, Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün yayınlar ve eylem planları web sayfasından, Hayvancılık

Bilgi Sistemi (HBS) ve Arıcılık Kayıt Sistemi (AKS) verilerinden yararlanılmıştır.

Tarım ve Orman Bakanlığının arılı kovan, damızlık ana arı ve bombus arısı desteklemeleri ile devletin diğer kurumları ve bankaların teşvik ve kredilerinin Antalya'da arıcılık faaliyetlerine olumlu veya olumsuz katkıları destekleme verilerin karşılaştırılması ile araştırılmıştır

3. Bulgular

3.1. Antalya İl'inde arıcılık

Antalya ili koloni sayısı ve bal üretimi bakımından ülkemiz arıcılığında üst sıralarda yer almaktadır. Bölge iklimi, coğrafik yapısı, bitkisel ürün çeşitliliği ve ekolojisi ile önemli bir arıcılık merkezidir. Sahil kesiminde kışların ılıman ve yağışlı geçmesi ve arıların yararlanabileceği nektarlı ve polenli bitkilerin kış mevsiminde de bulunması bölgedeki arıcılığı yıl boyu verimli kılmaktadır. Yıllara göre değişmekle birlikte Antalya ilinde yerleşik olarak yaklaşık 2500 arı yetiştiricisi ve bu arıcılara ait 200–250 bin civarında arı kolonisi bulunmakta ve yıllık yaklaşık 3000 ton bal üretilmektedir.

Antalya'daki flora ve ekoloji gezginci arıcılar için de çok büyük bir cazibe merkezi oluşturmaktadır. Sonbaharla birlikte Antalya'ya gelen gezginci arıcılarımız yaz aylarına kadar Antalya'da kalarak kışlatma yapmaktadırlar. İl genelinde büyük ölçüde gezginci arıcılık yapılmaktadır Antalya ili ve çevresi ülkemizdeki en önemli kışlatma alanlarından birisidir. Nitekim sonbaharda başka illerden ve ilin

yüksek kesimlerinden çok sayıda arıcı kışlatma amacıyla arılarını sahil kesimine taşımaktadır. Antalya ilinde narenciye çiçeklerinin Nisan – Mayıs aylarında açması ile ülkede en erken bal hasadı bölgede yapılmakta, yaz aylarında susam, anason, pamuk alanları, yüksek yayları ve sonbaharda çam balı üretim alanları ile yılda üç-dört hasat yapılabilmektedir. Kemer, Kaş, Kale, Finike, Kumluca, Antalya (Merkez), Serik, Manavgat, Alanya, Gazipaşa ilçeleri iyi bir kışlatma olanağı sunmakta, Elmalı, Korkuteli, Gündoğmuş, Akseki ve İbradı ilçelerindeki yaylalarda da kaliteli çiçek balı üretilmektedir.

İlkbaharın erken gelmesiyle birlikte bitkiler nektar ve polen üretmeye başlamakta bununla beraber kuluçka faaliyeti artmaktadır. Sahil kesiminde mayıs ayının ortalarına kadar nektar ve polen üreten bitkiler mevcuttur. Burada yeterli kapasiteye ulaşan arılı kovanlar yaylalara taşınarak ikinci bir baharı yaşama şansını elde etmektedirler. İlkbaharda mevcut kovanların %30'u ile suni oğul elde etmek mümkündür. Aynı zamanda ilkbaharın uygun olması nedeniyle ana arı üretimi de büyük ölçüde Antalya sınırları içerisinde yapılmakta olup arıcıların ana arılarını kolaylıkla temin etmeleri mümkündür (Çoşkun ve Kaya 2012).

Arı yetiştiriciliği tüm bölgelerimizde iklim koşulları ve bitki örtüsünün uygunluğu nedeniyle yayla ve sahil kesimi arasında gezginci arıcılık yapılmaktadır. Kışın ılıman geçmesi nedeniyle sonbaharda diğer illerden ve yaylalardan sahile, ilkbaharda ise sahilden yaylalara arı hareketi yoğunlaşmaktadır. Ana arı şubat ayının dördüncü haftasından itibaren

yumurta faaliyetini artırmakta, mayıs ayına kadar oğul üretimi yapılabilmektedir (Anonim 2012).

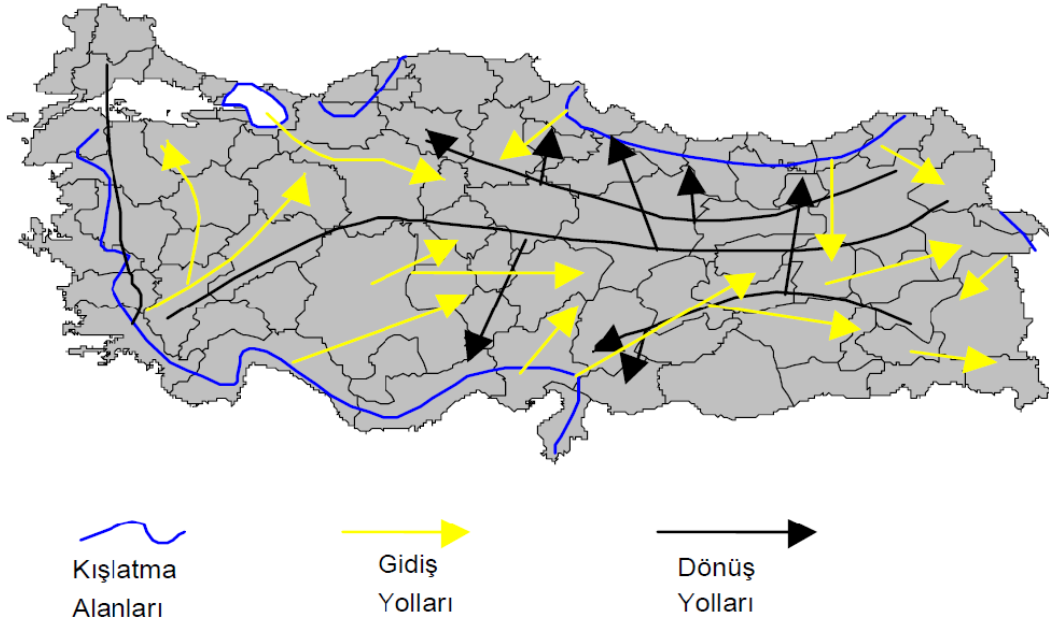
Antalya'nın diğer bir özelliği özellikle örtüaltında bambus arısı kullanılmasıdır. Özellikle *Bombus terrestris* türünün kitlesel üretiminin başarılmasından ve örtü altı yetiştiricilikte verim ve kaliteyi artırıcı etkilerinin belirlenmesinden sonra, bombus arıları dünyanın birçok ülkesinde örtü altı yetiştiricilikte kullanılmaya başlanmıştır. *Bombus* arısı kullanmanın ekonomik ve çevresel faydaları bulunmaktadır. Karaman ve Yılmaz (2006)'da yaptığı çalışmada, Antalya'da örtüaltı üretimin yoğun yapıldığı bölgelerde bombus arısının tozlayıcı olarak kullanılmasının işletmelerde işgücü, traktör, gübre, tohum vb. kullanımına olumlu etkisi olduğu, örneğin bombus arısı kullanan işletmelerde toplam 579,80 saat/da işgücü talebi gerekirken, bombus arısı kullanılmayan işletmelerde toplam 648,61 saat/da işgücü talebi gerektirdiğini hesaplamışlardır.

Bombus arıları büyük ölçüde Akdeniz sahil kuşağında kullanılmaktadır. Son yıllarda az da olsa Aydın, Denizli, Afyon ve Manisa gibi sera üretiminin yaygınlaşmaya başladığı illere de Antalya'dan bombus kolonisi satışı yapılmaktadır. Son zamanlarda kiraz, kayısı gibi bazı meyve bahçelerinde tozlaşma amacıyla bombus arısı kullanılmaya başlanmıştır.

3.2. Gezgin Arıcılık

Bitkilerdeki farklı çiçeklenme döneminden üst düzeyde faydalanmak ve kış koşullarından arılarını korumak maksadıyla kolonilerinin yerini değiştiren arıcıya gezgin arıcı denmektedir (Anonim, 2011). Gezgin arıcılık; yılın belirli mevsimsel dönemlerinde baharı, yazı veya kışı geçirmek amacıyla ülke

çapında çeşitli iklim bölgelerine kovanların taşınması, üretim faaliyetlerinin sürdürülmesi, dönemsel hazırlıklarının başlatılması veya tamamlanması faaliyetlerini kapsamaktadır. Gezgin arıcıların konaklama tercihlerinde bölgenin bitki örtüsü, arazinin yapısı, konaklayan arıcılara ait kovan sayıları etkili olmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Türkiye’de gezgin arıcılık hareket yolları (Anonim 2012)

Gezgin arıcıların konaklamaları, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa göre hazırlanan, 30/11/2011 tarih ve 28128 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Arıcılık Yönetmeliği gereğince belirli kuralla bağlanmıştır. Antalya ili dışından gelen arıcıların konaklamasında İl/İlçe Müdürlüklerinde görevli en az iki teknik personel görevlendirilmektedir.

Arıcılık Yönetmeliğinin 2. Bölümü 5. Maddesinde; “Gezgin arıcının

konaklayacağı bölgenin bitki florasını, ekolojik yapısını, yerleşim birimlerini, varsa mevcut arı yoğunluğunu da dikkate alarak kaç koloninin yerleşebileceğini kapasiteleriyle birlikte belirler ve harita üzerinde gösterir. Arı kışlatma bölgelerinde flora kapasitesine bakılmaz.” demektedir. Antalya’da kışlatma için konaklamak isteyen arıcıların tercihlerini bölgenin florası, nektar durumu, pazara ve şehre ulaşım gibi ekonomik sebepler etkilemektedir. Konaklama için belirlenen bölgede kapasite tespiti yapılırken, bölgenin florası ve nektar

kapasitesinin hesaplanması gerekmektedir. Konaklama için tespit edilen bölgelere flora kapasitesine bakılmadan aralıklar arası en az 150 metre olması gerekmektedir. Ancak narenciye alanlarında kışlatma yerleşimi yapılırken aralıklar arası mesafe bölgenin flora kapasitesine göre ve en az 300 metre olacak şekilde düzenlenir. Araziye özel durumlarda uzaklığı belirlemede il/ilçe müdürlüğü yetkilidir.

Aralıkların yerleşim yerlerine yakın olan bölgelerde konaklama yapması gerekiyorsa, en yakın yerleşim birimine en az 500 metre uzakta konaklaması gerekmektedir. Antalya ili ve ilçelerinde flora haritalarının ve yerleştirilecek optimum koloni sayılarının belirlenmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmalar sonuçlandığında bölge florasından etkin şekilde yararlanılacaktır. Konaklama yerinde arıcıların şu koşullara uygun konaklamaları gerekmektedir;

- Aralık yerinde bal ve polen veren bitkiler yoğunlukta olmalıdır.
- Aralık ana yollardan, meskûn mahallerden, fabrikalardan, yol kenarlarından, nehir yataklarından, büyük su birikintilerinden uzakta olmalıdır. Bilhassa dağ eteklerinin ve vadilerin güneydoğu ve güney yamaçları seçilmeli kovanların önleri güneydoğuya bakmalıdır. Aralık hâkim rüzgârlara kapalı olmalıdır.
- Arıların ekonomik olarak bal toplayabilecekleri uzaklık esas alınmalıdır. İşçi arılar kovandan 5 km

uzağa gidebilirler. Ancak bu mesafe karlı bir üretim için uygun değildir. Arıların ekonomik olarak bal topladıkları mesafe 1.5 km'nin altında olmaktadır.

- Aralıkların konaklayacağı alanda temiz su kaynaklarının olması gerekmektedir.
- Bölgede zirai ilaç zamanları ve yoğunluğunu öğrenmek için arıcılar için oldukça önemlidir.

Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019 yılı için, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 22.03.2012 gün ve 28241 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Arıcılık Yönetmeliği ve 2019 Yılı Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Genelgesine uygun olarak Antalya İlinde 2019 yılı Arıcılık faaliyetlerini düzenlemek amacıyla Arıcılık Kararları yayımlamıştır. Antalya ilinde hobi amaçlı olanlar da dâhil arıcıların yaklaşık % 95 'i kayıt altına alınmıştır.

Antalya'da sabit arıcılık yapılmakla birlikte büyük ölçüde gezginci arıcılık olarak sürdürülmektedir. Genelde sahil kesiminde arıcılık yapan şahısların yaylalarda ikameti bulunmakta ve yazın arılarını yaylalara götürmektedirler. HBS'den alınan 2019 yılı Konaklama Raporuna göre il dışında gelen 764 arıcı 188.714 adet kovanla Antalya'da konaklamıştır. İl ve İlçelerdeki koloni sayısı, bal üretimi, balmumu üretimi ve ek kapasitesine ait bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Antalya İli ve İlçelerine Ait Arıcılık Bilgileri

İlçe adı	Koloni sayısı	Bal üretimi (kg)	Balmumu üretimi (kg)	Ek kapasitesi
Akseki	4.241	72.097	5.513	1.000
Alanya	19.200	326.400	24.400	-
Elmalı	17.600	299.200	22.880	23.115
Finike	14.325	243.525	18.622	23.115
Gazipaşa	6.800	115.600	8.840	2.000
Gündoğmuş	5.000	85.000	6.500	-
İbradı	1.063	18.071	1.382	200
Kale	4.970	84.490	6.461	-
Kaş	15.940	270.980	20.722	22.350
Kemer	9.624	163.608	12.511	-
Korkuteli	10.376	176.392	13.488	55.750
Kumluca	22.550	383.350	38.355	6.300
Manavgat	14.865	252.705	19.324	10.000
Serik	7.830	115.855	8.859	1.000
Merkez	18.646	231.496	11.498	35.470
Toplam	173.030	2.838.769	219.895	105.020

Kaynak: Anonim 2012

Antalya ilinde, il içi gezginci arıcılık faaliyetleri de sürmekte olup, 1670 arıcı 255.141 kovanla il içinde hareket etmiştir. Antalya iline kayıtlı olan ve il dışına çıkan gezginci arıcı sayısı 808 kişi olup, 153.675 adet kovan il dışına çıkmıştır. Gezginci arıcılar için, Antalya ili, arı konaklamalarında kışlatma bölgesi olması nedeniyle, özellikle sahil ilçeleri ve çam balı üretim noktalarında yığılmalar ve kapasite üzerinde konaklamalar yapılmakta, buna karşın bazı konaklama noktaları da boş kalmaktadır. Oluşan bu dengesiz dağılım nedeniyle ciddi bir kaynak israfı olmaktadır. Her yıl yaşanan bu sorunun çözümüne yönelik olarak Antalya İl

Tarım ve Orman Müdürlüğüne bir çalışma yapılarak dijital ortamda arı konaklama programı hazırlanmıştır. Sistemde arı konaklama noktalarının kapasite, rezervasyon ve doluluk oranları yayınlanmaktadır. Söz konusu programa "portal.antalya.tarim.gov.tr" adresinden erişim sağlanmaktadır.

Gezginci arıcılar için belirlenmiş bölgede, arıcının konaklayacağı yer gerçek kişiye ait ise şahısla, mahalle arazisi ise mahalle muhtarlığıyla, diğer tüzel kişiliklere ait arazi ise yetkililerle, Devlet ormanlarında konaklayacak arıcılar da Tarım ve Orman Bakanlığının ilgili

birimleri ile anlaşma yapması gerekmektedir. Gezginci arıcılar eğer Antalya ili dışından geliyorsa geldikleri bölgenin İl veya İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden Hayvan Sevklarına Mahsus Yurtiçi Veteriner Sağlık Raporu alması kanuni gerekliliktir. Söz konusu rapor Bakanlık Veteriner Hekimleri tarafından düzenlenir. Veteriner Sağlık Raporunun düzenlenmesinin ardından 5 (beş) gün içerisinde gezginci arıcı konaklayacağı il veya ilçeye giderek Tarım ve Orman Müdürlüğü'ne başvuru yaparak HBS'den konaklama oturum belgesi alması gerekmektedir. Böylece gezginci arıcının geldiği yer, konaklayacağı bölge ve ayrılma zamanı takip edilebilmektedir.

3.3. Arıcıların görüşleri

Antalya ili ve ilçelerinde görüşme yapılan arıcılar ve ilgili kurumlardaki yetkilerle yapılan görüşme sonrasında elde edilen veriler toplulaştırılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgulardan ortak olanlar ve en fazla tartışılan konular maddeler halinde aşağıda sıralanmıştır.

- Arı hastalık ve zararlılarla mücadelede bilgi eksikliği bulunmaktadır.
- Bal üretiminde standartlara uyulmamasına ilişkin sorunlar
- Konaklama bölgelerinde yağmacı faaliyetler ve arılarda melezleşme sorunu
- Gezginci arıcılıkta flora, konaklama ve güvenlik sorunu
- Nakliye masraflarının yüksekliği
- Kredi temininde karşılaşılan güçlükler

- Haksız rekabet (hileli ürünlerin piyasaya sunulması)
- Üretici örgütlenmesindeki bilgi eksikliği ve yetersizlikler
- Tüketici talebindeki değişiklikler
- Bal fiyatlarındaki dalgalanmalar
- Üreticilerin arı ürünü olarak daha çok bal üretiminde yoğunlaşması
- Üretici alacaklarının zamanında ödenmemesi

Arıcılar bitkisel üretim ve hayvancılık ile hayvansal üretime sağlanan destekler kapsamında arıcılara verilen destek kapsamının genişletilmesini talep etmediler. AKS'ye kayıtlı arıcılar bal ve balmumu analizleri, polinasyon, polen ve arı sütü üretimi, genç ve kaliteli ana arı kullanımı konularında da desteğe ihtiyaçları olduklarını belirtmişlerdir. Damızlık ana arı temini konusundaki sorunların giderilmesi arıcılar tarafından yetkililerden beklenmektedir (Türkiye arıcılığının en önemli sorunlarından biri, kaliteli damızlık değeri olan ana arı üretiminin yetersiz oluşu olarak belirlenmektedir. Bir yılda yaklaşık iki milyon adet olan damızlık ana arı ihtiyacının ancak %5'i karşılanabilmektedir).

4. Sonuç ve Öneriler

Antalya ilinde arıcılık gerek üretici ve yöre gerekse ülke ekonomisi açısından önemli bir faaliyet alanıdır. Antalya, narenciye çiçeklerinin nisan-mayıs aylarında açması nedeniyle Türkiye'de en erken bal hasadı yapılabilmektedir. Yaz aylarında susam, anason, pamuk alanları, yüksek yayları ve sonbaharda

çam balı üretim alanları ile yılda üç-dört hasat yapılabilmektedir. Antalya'da ilkbaharda sun'i oğul üretimi, polen üretimi arı sütü üretimi, ana arı üretimi, bal üretimi elde etme imkânı olması nedeniyle arıcılık faaliyeti büyük önem taşımaktadır.

Arıcılıkta desteklemelerin ulaştırılması ve takip edilebilmesi için kayıt altına alınmaları da önemli bir konudur. Kamu desteklerinin birlikler kanalı ile ve kayıt altındaki arıcılara verilmesi birliklere olan ilgiyi artırmış ve arıcılık sektörü ülke genelinde daha kolay izlenebilir hale gelmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda Antalya ilinde hobi amaçlı olanlar da dâhil arıcıların yaklaşık % 95 'i kayıt altına alınmıştır.

Öneri olarak, Antalya İlindeki arıcılarına ve kışlatma amacı ile gelen arıcılara teknik arıcılık eğitimlerin sayısının artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Arı konaklama sahaları ve flora yoğunluğu yeniden güncel bir şekilde belirlenerek verimi artıracak yönde yeniden düzenlenmeli arıcılıkla ilgili kurumlardan tarafından belirtilmektedir. Akdeniz bölgesine uygun ekotiplerin ve uygun damızlık materyal oluşturulması için ilgili kurum ve kuruluşların Arı Yetiştiricileri Birlikleri ile işbirliği yaparak ıslah ve seleksiyon çalışmalar yapılması gerekliliği de diğer öne çıkan konular arasında bulunmaktadır. Ayrıca, kırsal kalkınmada projeli işletme kuran gezginci arıcılara sermaye desteği oluşturulmak suretiyle arıcılığın modernizasyonu ve mekanizasyonu sağlanmalıdır. Yetiştiricinin ürettiği ürünler çiftlikten sofraya izlenmeli ve üretimde

kalitesizliği tetikleyen faktörlerin anlaşılması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Çalışmada, arıcılık faaliyetinde devletin verdiği teşviklerin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Arıcılara verilen teşvikler ile hâlihazırda bal üreticisi olanlar koloni sayılarını artırmıştır. Ayrıca arıcı olmayan kişilere de teşvikler cazip gelmiş ve insanlar arıcılığa yönelmiştir. Flora ve iklim özellikleri nedeniyle erken dönemde ana arı üretimi için oldukça elverişli konumda olan Antalya ili, bu avantajını destekleme ve eğitim çalışmalarıyla daha yüksek kapasite ile kullanabilecek yeterli potansiyele de sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Teşekkür

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Programı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Kaynakça

- AKIN, M.Ş. ve YILANCI, A., 2022. Kırsal Kalkınma İçin Arıcılığın Önemi: Refahiye Örneği, Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi (2022) 9 (19), 33-48, Ce-ISSN 2757-9530 Cilt:9 Sayı:19 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/izusbd>
- ANONİM, 2011. Arıcılık Yönetmeliği, Resmi Gazete Sayı : 28128. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111130-9.htm> [Son erişim tarihi : 12.10.2022]
- ANONİM, 2012. Bal Eylem Planı, 2012. Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Yayınlar ve Eylem Planları. <https://antalya.tarimorman.gov.tr/Link/6/Yayi>

